

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ЛЯННОЙ ЮРІЙ ОЛЕГОВИЧ

УДК 615.8:[371.134-057.875:378.4](043.5)

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БЄЛІКОВА Наталія Олександрівна,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
завідувач кафедри теорії фізичного виховання,
фітнесу та рекреації;

доктор педагогічних наук, професор
ДЖУРИНСЬКИЙ Петро Борисович,
Державний заклад «Південноукраїнський
Національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри теорії і методики
фізичної культури та спортивних дисциплін;

доктор педагогічних наук, професор
ПРИСТУПА Євген Никодимович,
Львівський державний університет
фізичної культури, ректор.

Захист відбудеться 30 червня 2017 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 29 травня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Сиротюк В. Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасний період перед системою вищої освіти України, що знаходиться на етапі своєї сутнісної трансформації в реаліях глобалізованого суспільства XXI століття, нагальною стає проблема такої організації навчально-виховного процесу, ключовою домінантою якої є зорієнтованість на професійну підготовку майбутніх фахівців, компетентних, здатних до ефективної роботи, професійно мобільних і конкурентоздатних на ринку праці.

В умовах значного погіршення здоров'я нації особливої актуалізації набувають питання, пов'язані з професійною підготовкою майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

В основу дослідження покладено концептуальні положення нормативних документів, зокрема, Законів України «Про вищу освіту» (2014), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004), Стратегії інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (2010), Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки (2011), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016). Відповідно до Указу Президента України №678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» (2016) особливу увагу сконцентровано на розробленні та затвердженні кваліфікаційних характеристик професій фізичного терапевта та ерготерапевта, а також на здійсненні заходів щодо розроблення нових стандартів навчання за відповідними спеціальностями.

Аналіз наукових джерел свідчить, що протягом останнього десятиліття накопичено суттєвий теоретичний і практичний досвід з вивчення питань і розв'язання проблем у контексті професійної підготовки майбутніх магістрів у вищих навчальних закладах. Зокрема, вчені (Т. А. Воронова, Р. С. Гуревич, Н. М. Дем'яненко, І. І. Драч, Т. І. Коваль, Г. Х. Яворська та ін.) вказують на необхідність створення у сучасний період якісно нової системи організації професійної підготовки майбутніх магістрів у вищій школі. Деякі дослідники (Н. Г. Батечко, С. С. Вітвицька, О. М. Ковальчук, І. Р. Михайлюк, Я. С. Чистова, С. М. Ящук та ін.) активно розглядають питання в аспекті обґрунтування структури готовності майбутніх магістрів до професійної діяльності. У наукових працях учених (О. А. Ігнатюк, Л. В. Кліх та О. В. Зазимко, В. С. Люлька, Л. М. Радковська, С. М. Ящук та ін.) висвітлено особливості формування професійних якостей і здібностей майбутніх магістрів у вищих навчальних закладах.

У контексті вищої фізкультурної освіти науковцями розкрито теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян та ін.), професійної підготовки

майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (Н. О. Белікова та ін.), професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання (Р. П. Карпюк та ін.), професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з обраного виду спорту (А. В. Свасьєв та ін.), професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту (Р. В. Клопов, Є. Н. Приступа, Л. П. Сущенко та ін.), професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини (О. І. Міхеєнко та ін.).

З позицій сьогодення особлива увага вчених (Н. О. Белікова, Г. М. Бойко, Т. В. Бойчук, Т. М. Бугеря, Л. Б. Волошко, А. М. Герцик, С. В. Гук, П. Б. Джуринський, В. В. Клапчук, В. В. Крупа, В. О. Кукса, І. М. Ляхова, І. І. Маріонда, В. М. Осіпов, О. В. Погонцева, В. А. Поліщук, Є. Н. Приступа та А. С. Вовканич, Н. Н. Сєтяєва, Л. П. Сущенко та ін.) приділяється різним аспектам підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Теоретичні засади і практичні питання фізичної реабілітації осіб різних нозологій і категорій населення відображено в наукових працях О. І. Грицюка, О. О. Гужаловського, О. К. Марченко, І. Р. Мисули, В. П. Мурзи, В. М. Мухіна, С. М. Попова, Ю. Д. Усенко та В. Н. Молоткова й ін.

Науковий інтерес для нашого дослідження становлять праці зарубіжних дослідників (С. Bithell, С. А. Broberg, Н. Gunn, А. Jones, С. Kell, N. Patton, А. F. Pettersson та ін.), присвячені різним аспектам професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, та питанням, пов'язаним з діяльністю фізичних терапевтів (S. Chan, В. E. Gibson, L. A. Hale, S. Hayes, С. Wikström-Grotell та ін.).

Водночас, теоретичний аналіз літературних джерел показав, що професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах не була предметом спеціального цілісного наукового дослідження.

Актуальність і доцільність дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах детерміновано необхідністю подолання суперечностей, що виникають між:

- об'єктивною потребою суспільства та зростанням попиту на магістрів з фізичної реабілітації, здатних ефективно здійснювати наукову і професійну діяльність на ринку реабілітаційних послуг, та недостатнім рівнем сформованості готовності випускників вищих навчальних закладів до цих видів діяльності;

- новими вимогами до підвищення якості вищої освіти та недостатньою розробленістю й науковою обґрунтованістю системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах;

- сучасними тенденціями трансформації вищої освіти в умовах глобалізації та євроінтеграції та недостатнім урахуванням позитивного досвіду підготовки майбутніх фізичних терапевтів у вищих навчальних закладах різних країн світу;

- реально існуючим досвідом професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах і потребою в оновленні програмного, інформаційного і науково-методичного забезпечення цього процесу.

Соціальна значущість якісної професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, недостатня теоретична і практична розробленість означеної проблеми, виявлені об'єктивні суперечності зумовили вибір теми дисертаційної роботи **«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка з наукового напрямку «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації та корекційної педагогіки» (державний реєстраційний № 0115U005933).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 10 від 27 травня 2013 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 532 від 18 червня 2013 року).

Мета дослідження полягає в розробці, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми в науковій літературі та світовій практиці, здійснити історичний екскурс та дослідити сучасний стан професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

2. Теоретично обґрунтувати структурні компоненти готовності та визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності.

3. Розробити концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

5. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

6. Експериментально перевірити результативність розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – система професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Концепція дослідження ґрунтується на розумінні системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації як сукупності цільового, теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків; як складової вищої освіти, яка націлена на ефективне формування

готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Провідною ідеєю концепції дослідження є положення про те, що становлення і розвиток системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, базуючись на позитивних здобутках зарубіжного досвіду, дозволяє усвідомити суспільну необхідність якісного оволодіння магістрантами професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками, особистісними і професійно значущими якостями, зокрема комунікативними й організаційними здібностями, творчим потенціалом та емпатією, що дозволить їм ефективно застосовувати засоби науково-дослідної роботи та засоби фізичної реабілітації при роботі у мультидисциплінарній команді фахівців різного профілю. Запропонована концепція дослідження базується на методологічному, теоретичному та практичному концептах, які є взаємопов'язаними, взаємодіючими та взаємозалежними один від одного.

Методологічний концепт відображає реалізацію методологічних підходів (компетентнісного, аксіологічного, суб'єктно-діяльнісного, парадигмального, акмеологічного, синергетичного, системного та культурологічного) до професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Застосування компетентнісного підходу дозволяє: забезпечити інтегровану професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на основі отриманих знань, умінь і навичок, неперервність їх професійного розвитку та цілеспрямованої орієнтації на ефективне виконання завдань, пов'язаних з відновленням, збереженням і зміцненням здоров'я людини; здійснити перехід на компетентнісно орієнтовану парадигму організації науково-дослідної діяльності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, сутністю якої є урахування не лише галузевої специфіки майбутньої реабілітаційної діяльності, але послідовне забезпечення можливості вибору студентами індивідуальної траєкторії в науково-дослідній роботі.

Реалізація аксіологічного підходу дозволяє сформуванню ціннісного ставлення майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності, що забезпечує розвиток їх цільових установок, орієнтацію на активну життєву позицію та творчість; усвідомлення значущості цієї діяльності, сприйняття її як сфери самоактуалізації, самореалізації та самоствердження.

Суб'єктно-діяльнісний підхід у вищій фізкультурній освіті зорієнтований на розвиток таких соціально та професійно важливих характеристик майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, як: інтелектуально-когнітивні властивості: компетентність, професіоналізм, загальна культура, ерудиція, володіння сучасними реабілітаційними технологіями; здатність не лише до оволодіння, а й продукування та творчого перетворення ідей і предметів навколишньої дійсності; усвідомлення поставлених завдань і установок реабілітаційної діяльності на всіх етапах її реалізації, здатність до самостійного їх визначення та вирішення; здатність до самостійного внесення необхідних коректив у реабілітаційну діяльність; здатність і прагнення до морального вибору, його обґрунтування та самовизначення в складних проблемних ситуаціях, що

виникають у процесі здійснення професійної діяльності; здатність до рефлексії як важливої умови саморегуляції та самоуправління; здатність до самоаналізу процесу і результатів діяльності, прагнення до критичної та інноваційної їх рефлексії; спрямованість на саморозвиток, самовдосконалення; здатність до реалізації творчого потенціалу; унікальність, неповторність, комунікабельність; здатність до встановлення контакту і продуктивної взаємодії з реабілітантами; морально-ціннісні властивості: гуманність, справедливість, емпатія; вольові властивості: працездатність та наполегливість.

Реалізація парадигмального підходу уможлиблює системний та багатовимірний розгляд щодо проектування цілей навчання майбутніх магістрів з фізичної реабілітації і його складових на основі певних освітніх концептуальних схем, які прийняті в якості зразка вирішення дослідницьких завдань. Упровадження акмеологічного підходу у вищу фізкультурну освіту передбачає стимуляцію розвитку творчих здібностей та актуалізацію творчого потенціалу майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, дозволяє підвищити їх мотивацію та мобілізувати внутрішні особистісні ресурси на шляху досягнення успіхів та зростання в науковій і професійній діяльності, що забезпечується формуванням акмеологічної спрямованості особистості магістра з фізичної реабілітації.

Реалізація синергетичного підходу в професійній підготовці майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах полягає в постійному оновленні змісту, форм і методів навчання шляхом інтеграції традиційних та інноваційних його аспектів, що характеризується такими принципами і властивостями, як відкритість, самоорганізація, саморозвиток, креативність і нелінійність мислення, кооперативна взаємодія і взаємодопомога, управління і самоврядування тощо. Застосування системного підходу дозволяє розглянути професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах як систему, яка характеризується цілісністю та єдністю, взаємодією та взаємозв'язком її структурних складових.

Упровадження культурологічного підходу в професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах передбачає такі концептуальні трансформації основних структурних компонентів вищої фізкультурної освіти: на рівні освітніх цілей – сформувати професійну культуру майбутніх магістрів з фізичної реабілітації; на рівні змісту вищої фізкультурної освіти – посилити культурологічну складову; на рівні педагогічних технологій – спрямувати зусилля на діяльнісне засвоєння майбутніми магістрами з фізичної реабілітації культурних норм і цінностей; на рівні освітнього середовища – створити культуронасичене середовище навчання; на організаційно-управлінському рівні – сформувати організаційну культуру вищого навчального закладу; на результативному рівні – сформувати особистість майбутнього магістра з фізичної реабілітації як суб'єкта культури.

Теоретичний концепт передбачає визначення основних дефініцій дослідження у контексті професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, теоретичне обґрунтування сутності та структури готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до

наукової і професійної діяльності, розроблення концепції при конструюванні системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, розроблення та теоретичне обґрунтування моделі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності.

Практичний концепт передбачає функціонування системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах на основі трансформації змісту вищої освіти, впровадження інноваційних освітніх технологій у навчально-виховний процес та розроблення навчально-методичного забезпечення професійно орієнтованих дисциплін, оволодіння якими сприятиме підвищенню конкурентоспроможності магістрів з фізичної реабілітації та досягнення ними відповідних вершин у роботі.

Методи дослідження. Досягнення мети і розв'язання поставлених завдань передбачало використання таких методів: *теоретичні*: аналіз, контент-аналіз, історико-логічний аналіз, хронологічний аналіз – з метою визначення стану розробленості проблеми в науковій літературі та світовій практиці, здійснення історичного екскурсу та дослідження сучасного стану професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; систематизація – з метою теоретичного обґрунтування сутності та структури готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; класифікація – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; абстрагування – з метою розроблення концепції професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; моделювання – для розроблення та теоретичного обґрунтування моделі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; конкретизація та синтез – для виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; узагальнення – для розроблення та наукового обґрунтування системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; *емпіричні*: анкетування, тестування, педагогічний експеримент, ретроспективний аналіз власного досвіду роботи у вищому навчальному закладі – з метою експериментальної перевірки результативності розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; *статистичні* методи, зокрема *t*-критерій Стьюдента та факторний аналіз, графічна презентація кількісного та якісного аналізу емпіричних даних результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* розроблено, науково обґрунтовано, експериментально перевірено та впроваджено систему професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації

у вищих навчальних закладах, яка базується на компетентнісному, аксіологічному, суб'єктно-діяльнісному, парадигмальному, акмеологічному, синергетичному, системному та культурологічному методологічних підходах і зарубіжному та вітчизняному досвіді професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти; розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах у логічній взаємообумовленості і взаємозалежності цільового, теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків; виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах (трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів);

– *уточнено* зміст понять «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах», «готовність майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг», «формування професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах», «професійна культура магістрів з фізичної реабілітації» та «цінності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації»; структурні компоненти готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; зміст професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах США, Канади, Австрії, Нідерландів, Австралії, Латвії, Литви та Естонії;

– *вдосконалено* зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах;

– *подальшого розвитку набули* наукові положення щодо застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі моніторингу якості професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що у практику вищих навчальних закладів упроваджено систему професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації; розроблено навчальні посібники: «Основи фізичної реабілітації» та «Реабілітація і спорт інвалідів», які рекомендовані Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів, «Санаторно-курортна реабілітація»; «Програма домашньої реабілітації для дітей дошкільного віку з рецидивуючим бронхітом»; курс лекцій «Вступ до спеціальності» і «Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія» для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»; посібник

«Проблемні питання реабілітації деформації стоп та шляхи їх вирішення»; навчально-методичні посібники: «Діагностика рівня здоров'я, психосоматичного стану та якості життя у студентської молоді», «Якість життя»; методичні рекомендації «Курсові, дипломні, магістерські: що про них потрібно знати?»; відповідні програми: «Програма державного екзамену з фізичної реабілітації», «Програма навчального курсу «Педагогіка» для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини», «Програма підготовки дипломної роботи ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «Програма підготовки дипломної роботи ОКР «магістр»; навчально-методичні комплекси на паперових та електронних носіях з дисциплін: «Вступ до спеціальності з історією реабілітації», «Основи фізичної реабілітації», «Санаторно-курортна реабілітація», «Лікувальна гімнастика»; монографію «Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект», а також комп'ютерну програму «ЛСС: Педагогічна діагностика сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг» (у співавторстві з Л. П. Сущенко та О. П. Сидоренком).

Матеріали дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, майбутніх фахівців з фізичної терапії та майбутніх ерготерапевтів, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців відповідного профілю та науковій і практичній діяльності фахівців з фізичної реабілітації.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Дніпропетровського державного інституту фізичної культури (довідка від 27 грудня 2016 року № 01.01-03/881), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка від 28 грудня 2016 року № 1905), Запорізького національного університету (довідка від 28 грудня 2016 року № 01-15/315), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка від 30 січня 2017 року № 2), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка від 17 листопада 2016 року № 07-10/2026), Національного університету фізичного виховання і спорту України (довідка від 30 грудня 2016 року № 001-1196), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка від 24 листопада 2016 року № 1962/1).

Особистий внесок здобувача. Усі наведені в дисертації результати отримані автором самостійно. У спільних публікаціях автором: розроблено вимоги до написання магістерських робіт [3]; обґрунтовано теоретико-прикладні аспекти валеології та фізичної реабілітації осіб різних нозологій [7; 14; 17; 23-31; 38; 41; 43; 50-51; 53-54; 56; 62; 70; 73-80; 82-83; 87-88; 94; 96]; визначено головні аспекти у викладанні дисципліни «Педагогіка» напряму підготовки «Здоров'я людини» [10]; розроблено методичні аспекти діагностики рівня здоров'я студентів та якості життя [13; 15; 42]; обґрунтовано шляхи оптимізації професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи з інвалідами [18] і спортсменами [21-22; 58-61; 63-68; 71]; проаналізовано історію становлення системи реабілітації та визначення базових понять підготовки магістрів з фізичної реабілітації [4; 20; 47; 84]; проаналізовано

результати науково-дослідної роботи і головні здобутки кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації [52; 81; 85; 93; 97]; розкрито тенденції професійної підготовки фізичних терапевтів у Данії [86] і у Польщі [91]; обґрунтовано теоретичні аспекти формування професійної мобільності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації [95].

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема: *міжнародних*: «Наука. Освіта. Здоров'я. Реабілітація» (Луганськ, 2005); «Спортивна медицина, лікувальна фізкультура та валеологія» (Одеса, 2006); «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (Дніпропетровськ, 2006, 2016); «Сучасні досягнення та подальші шляхи розвитку рефлексотерапії і нетрадиційної медицини в Україні» (Київ, 2006); «Здоров'я у житті та спорті: фактори ризику та зберігаючі технології» (Київ, 2007); «Вопросы состояния и перспективы развития медицины в спорте высших достижений» (Москва, 2007); «Актуальные вопросы спортивной медицины, лечебной физкультуры, физиотерапии и курортологии» (Москва, 2006); «Современный олимпийский и параолимпийский спорт и спорт для всех» (Москва, 2008); «Проблемы физической культуры населения, проживающего в условиях неблагоприятных факторов окружающей среды» (Гомель, 2009); «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів» (Суми, 2013); «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення» (Суми, 2014, 2015, 2016); «Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту» (Чернігів, 2013, 2015); «Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи» (Маріуполь, 2015); «Urgent Problems of Pedagogy and Psychology: Scientific and Professional Conference» (Budapest, 2015); «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія розвитку у національному та світовому вимірі» (Суми, 2015); «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя» (Суми, 2016, 2017); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2014, 2015, 2016); «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (Суми, 2016, 2017); «Edukacja – historia i współczesność» (w. Częstochowie, 2016); *всеукраїнських*: «Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту» (Суми, 2005); «Сучасні проблеми медичної та фізичної реабілітації» (Суми, 2005); «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту» (Харків, 2006); «Вища освіта інвалідів: рівні права – рівні можливості» (Ялта, 2006); «Актуальні проблеми фізкультурної освіти» (Харків, 2007); «30 років служби рефлексотерапевтів в Україні» (Київ, 2007); «Молода спортивна наука України» (Львів, 2007); «Сучасні проблеми логопедії та реабілітації» (Суми, 2012, 2014, 2016); «Освіта і здоров'я: формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчального закладу» (Суми, 2008); «Освіта і здоров'я: формування здоров'я дітей, підлітків та молоді у закладах освіти» (Суми, 2014); «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України» (Суми 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012); «Актуальні питання впливу довкілля, фізичного

виховання та спорту на здоров'я студентської молоді» (Бердянськ, 2013); «Проблеми здоров'я людини та фізичної реабілітації» (Суми, 2014), «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи» (Суми, 2016); *регіональних*: «Формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчально-виховного закладу» (Суми, 2005); «Удосконалення корекційно-виховної та оздоровчої роботи з дітьми старшого дошкільного віку в спеціальних умовах» (Суми, 2009); «Організація дослідно-експериментальної роботи у Сумських дошкільних навчальних закладах» (Суми, 2010); щорічних підсумково-звітних конференціях Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка; засіданнях кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Матеріали дисертаційного дослідження доповідались на засіданні Секції з фізичної культури і спорту Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (Суми, 2016; Луцьк, 2016).

Кандидатська дисертація на тему «Фізична реабілітація інвалідів старшого шкільного віку з наслідками спинномозкової травми у грудному відділі хребта у пізньому періоді» зі спеціальності 13.00.03 – спеціальна педагогіка була захищена в 1998 році в Південноукраїнському державному педагогічному університеті імені К. Д. Ушинського. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 97 наукових і навчально-методичних працях, серед яких: 1 монографія, 15 навчально-методичних розробок, з них 7 навчальних посібників; 32 статті у наукових фахових виданнях України, з них 9 статей у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні; 48 статей у збірниках матеріалів конференцій та інших видань.

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, 6 розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (525 найменувань), 17 додатків на 145 сторінках. Повний обсяг роботи становить 663 сторінки, з них 47 сторінок аотації та 410 сторінок основного тексту. Дисертація містить 41 таблицю та 49 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраного напрямку дослідження; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, концепцію дослідження; розкрито методи дослідження, його наукову новизну, практичне значення; подано інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах**» проаналізовано професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах як науково-теоретичну проблему; охарактеризовано понятійно-термінологічний аспект професійної підготовки

майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; проаналізовано та систематизовано поняття «реабілітація», види реабілітації, «якість життя» та «фізична реабілітація»; обґрунтовано структуру готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності.

Науковці (В. П. Андрущенко, В. І. Бондар, С. В. Захарін, В. Г. Кремень, О. С. Лукашук та ін.) вказують на те, що вища освіта в Україні перебуває в стані реформування та визначення засобів трансформації й удосконалення всіх етапів підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати складні завдання та швидко адаптуватися до зміни середовища й нових вимог ринку праці. Аналіз праць учених (Т. А. Воронова, Р. С. Гуревич, І. І. Драч, Н. М. Дем'яненко, Я. С. Чистова, Г. Х. Яворська та ін.) показав, що на сьогодні професійна підготовка майбутніх магістрів у вищих навчальних закладах спрямовується на формування нової генерації науково-дослідницького та науково-педагогічного персоналу вищої школи, конкурентоздатного в умовах національного й європейського ринку освітніх послуг. Результати аналізу наукових джерел з проблеми дослідження дозволили з'ясувати, що існує значна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр та спеціаліст. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації не були предметом цілісного наукового дослідження.

Нами уточнено сутність поняття «реабілітація», яка у загальному контексті розглядається як сукупність заходів, спрямованих на відновлення (компенсацію) порушених функцій організму, працездатності та соціального статусу людини в межах її психофізіологічних можливостей.

Теоретичний аналіз наукових джерел (Л. О. Вакуленко, Н. А. Гватуа, О. І. Грицюк, О. О. Гужаловський, Т. Ю. Круцевич, В. О. Кукса, О. К. Марченко, І. Р. Мисула, В. Н. Молотков, В. П. Мурза, В. М. Мухін, С. М. Попов, І. К. Следзевська, Ю. Д. Усенко та ін.) дозволив розглянути фізичну реабілітацію як відновлення (або компенсацію) частково або повністю порушених (втрачених) функцій організму та працездатності хворих і інвалідів засобами ЛФК, масажу, фізіотерапії та природними чинниками.

Аналіз існуючих на сьогодні підходів, уявлень про сутність та зміст фізичної реабілітації дозволив з'ясувати, що фізична реабілітація як наука про відновлення здоров'я останнім часом значно розширює свої межі, як серед інших видів реабілітації, так і серед інших засобів відновлювальної медицини та оздоровлення населення. Натомість дотепер не досягнуто єдності поглядів і адекватного розуміння сутності фізичної реабілітації, яку часто сприймають, як продовження чи складову медичної реабілітації або ідентифікують з лікувальною фізичною культурою. Підкреслено, що у зарубіжних країнах у контексті реабілітаційної діяльності застосовується термін «фізична терапія», що за сутністю і змістом є фактично ідентичним терміну «фізична реабілітація». Аналіз праць вітчизняних науковців (Н. О. Белікова, Т. М. Бугеря, Л. Б. Волошко, А. М. Герцик, П. Б. Джуринаський, В. О. Кукса, О. К. Марченко, В. М. Мухін, О. В. Погонцева, Є. Н. Приступа, М. Я. Романишин,

Л. П. Сущенко та ін.) дозволив визначити професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах як систему психолого-педагогічних, науково-практичних і організаційно-дослідницьких взаємопов'язаних заходів, що відображають специфіку навчального процесу, спрямованого на отримання кваліфікації, яка дозволить ефективно виконувати професійні завдання інноваційного характеру щодо здійснення наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг. Готовність майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг розглядається як інтегративне особистісне новоутворення, що виявляється налаштованістю до застосування методів і засобів науково-дослідної роботи та інтересом до роботи у галузі відновлення здоров'я людини, наявністю професійно орієнтованих знань, умінь та навичок, значущих особистісних і професійних якостей та досвіду використання засобів фізичної реабілітації.

Нами теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності та виокремлено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний та рефлексивний компоненти. Показано, що структурні компоненти готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності є взаємопов'язаними, взаємозалежними та доповнюючими один одного. Вказано, що згідно з навчальним планом майбутні магістри з фізичної реабілітації повинні оволодіти знаннями з: методології професійної освіти у сфері здоров'я; основ корекційної педагогіки; цивільного захисту; іноземної мови за професійним спрямуванням; інтелектуальної власності; методології та організації наукових досліджень; основ індивідуального здоров'я людини; санаторно-курортної реабілітації; реабілітації в ортопедії і травматології; реабілітації у педіатрії; масажу (тракційного); духовних аспектів здоров'я; теорії і практики фітнесу; реабілітації в кардіології; лікувальної гімнастики.

За результатами професійної підготовки майбутні магістри з фізичної реабілітації повинні продемонструвати такі вміння та навички: гностичні (вміння творчо перетворювати набуті знання з професійної і практичної підготовки; уміння самостійно здобувати і поглиблювати знання, генерувати нові ідеї для вирішення проблем наукової і професійної діяльності); конструктивні (уміння проектувати і планувати діяльність з фізичної реабілітації та прогнозувати її результати); діагностичні (вміння і навички функціональної діагностики; вміння здійснювати моніторинг за станом реабілітанта в процесі реалізації фізичних реабілітаційних заходів); організаційно-методичні (вміння і навички складання індивідуальної програми фізичної реабілітації для конкретної особи та контролю за ефективністю її реалізації; уміння організації та проведення фізичної реабілітації відповідно до її етапів і періодів для різних категорій осіб; уміння і навички практичного застосування різних засобів і методів фізичної реабілітації); корпоративні (вміння і навички роботи в мультидисциплінарній команді фахівців різного профілю); комунікативні (уміння встановлювати контакт і продуктивну взаємодію з реабілітантом; уміння чітко висловлювати й аргументувати власну позицію;

вміння проводити консультативно-профілактичну та освітньо-пропагандистську роботу серед різних категорій населення); інформаційні (вміння самостійно здійснювати пошук, збір, систематизацію й аналіз інформації з різних джерел; уміння використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології в професійній і науковій діяльності); дослідницькі (вміння і навички планування, організації і проведення самостійної дослідницько-пошукової роботи з питань фізичної реабілітації різних категорій населення).

У другому розділі **«Методичні та історичні аспекти професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах»** охарактеризовано методику та напрями дослідження; подано ретроспективний аналіз розвитку фізичної реабілітації як науки та галузі підготовки кадрів. Дослідження здійснювалось протягом 2001 – 2017 років і охоплювало три етапи.

На першому етапі (2001 – 2006 рр.) вивчався сучасний стан професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; аналізувалися філософські, історичні, психолого-педагогічні та наукові літературні джерела, існуючі суперечності в теорії і методиці професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації; вивчалися й аналізувалися законодавчі акти та нормативно-правова база; формулювалися концептуальні засади й уточнювався категоріальний апарат дослідження: його мета, завдання, об'єкт і предмет, загальна і часткові гіпотези; розроблялися програма і методика експериментально-дослідної роботи; уточнювалися сутність і зміст базових дефініцій дослідження у контексті професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; обґрунтовувалися зміст і структура готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; вивчався зарубіжний досвід підготовки фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; систематизувався та узагальнювався емпіричний матеріал за напрямом дослідження.

Загальна гіпотеза базується на твердженні, що професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах набуває ефективності, якщо впровадити у процес їх підготовки розроблену та науково обґрунтовану систему, що враховує специфіку підготовки в умовах магістратури і відображає концепцію, модель та педагогічні умови, структуру готовності, критерії, показники і рівні сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності. Загальну гіпотезу конкретизовано в *часткових гіпотезах*, згідно яких професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах буде якісною та успішною, якщо: враховувати історичні аспекти становлення і розвитку фізичної реабілітації як науки та галузі підготовки кадрів; в основу її покласти позитивні здобутки вітчизняного досвіду підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах та сучасні тенденції зарубіжного досвіду підготовки магістрів з фізичної терапії; реалізувати її як цілісну освітню систему, що інтегрує навчальну, навчально-професійну та науково-дослідницьку діяльність, доцільно

організованих і педагогічно скоординованих на формування готовності майбутніх магістрів до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; упровадити в навчально-виховний процес інноваційні освітні технології, зорієнтовані на формування ціннісного ставлення майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності, їх здатності до генерації нових набутих знань та творчого їх перетворення, неперервної професійної самоосвіти та саморозвитку; розвивати досвід роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної діяльності магістрантів.

Другий етап (2007 – 2009 рр.) був присвячений розробці та обґрунтуванню концептуальних засад дослідження. На цьому етапі розроблено основні положення концепції професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах і виявлено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; визначено діагностичний інструментарій експериментального дослідження, зокрема, критерії, показники і рівні сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності; проведено констатувальний експеримент; розроблено науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності.

На третьому етапі (2009 – 2017 рр.) з метою перевірки результативності розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах було проведено формувальний експеримент; проаналізовано, узагальнено та систематизовано результати педагогічного експерименту; розроблено та впроваджено в процес підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації навчально-методичні комплекси з професійно орієнтованих дисциплін на друкованих та електронних носіях.

Для дослідження рівня сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності за визначеними критеріями використовувались такі методики: методика діагностики особистості «Мотивація до успіху» Т. Елерса (мотиваційно-ціннісний критерій); тестові завдання для визначення рівня сформованості знань з професійної і практичної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (когнітивний критерій); діагностична карта оцінювання рівня сформованості вмінь і навичок з наукової і професійної діяльності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (процесуальний критерій); методика оцінювання комунікативних та організаторських здібностей В. В. Синявського, Б. О. Федоришина (особистісний критерій); методика самооцінки творчого потенціалу особистості (особистісний критерій); методика «Діагностика рівня емпатійних здібностей», автором якого є В. В. Бойко, (особистісний критерій); методика діагностики рефлексивності А. В. Карпова (рефлексивний критерій).

Аналіз історичних аспектів розвитку фізичної реабілітації дозволив з'ясувати, що перші кроки щодо формування фізичної реабілітації/терапії як

науки та розбудови мережі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Україні здійснив Львівський державний інститут фізичної культури. Відзначено роль кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка у професійній підготовці фахівців за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» (напрямок підготовки «Здоров'я людини») та «спеціаліст» і «магістр» (спеціальність «Фізична реабілітація»). За 17 років диплом фахівця з фізичної реабілітації отримали більше 1000 випускників, з них до 300 магістрів. Указано, що у сучасний період професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Україні здійснюють факультети фізичного виховання педагогічних університетів, вищі навчальні заклади фізкультурного профілю, класичні університети і вищі медичні навчальні заклади державної та приватної форм власності.

Акцентовано увагу на тому, що у 2015 році була прийнята та набрала чинності Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 року «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей», відповідно до якої спеціальність «Фізична реабілітація» була перенесена з галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» до галузі знань 22 «Охорона здоров'я» під номером 227 «Фізична реабілітація» («Фізична терапія, ерготерапія»). Зазначена постанова Кабінету Міністрів України найближчим часом визначить новий напрям розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» та її місце у структурі професійної підготовки кадрів нової генерації.

У третьому розділі **«Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах різних країн світу»** розглянуто досвід професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах США та Канади; проаналізовано професійну підготовку магістрів з фізичної терапії у провідних університетах Австрії та Нідерландів; охарактеризовано досвід професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах країн Балтії; розкрито тенденції професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах Австралії.

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що спеціальності, за якими здійснюється підготовка фахівців з фізичної реабілітації, є парамедичними і відносяться до галузі охорони здоров'я. Назви цих спеціальностей відрізняються в різних країнах (фізична терапія, фізіотерапія, реабілітація тощо), однак основним спрямуванням професійної діяльності фахівців у галузі фізичної реабілітації є відновлення рухових дисфункцій в осіб різних нозологій та різних категорій населення за допомогою фізичних засобів і методів. Сфера професійної спрямованості магістрів з фізичної терапії передбачає також консультативну, дослідницьку, викладацьку діяльність.

Підготовка магістрів з фізіотерапії здійснюється на основі ступеня бакалавра, одержаного за відповідною або спорідненою спеціальностями. Тривалість їх підготовки в різних країнах становить, включаючи бакалаврат, у середньому 5 – 7 років. З'ясовано, що підготовка магістрів з фізичної терапії в різних країнах має відмінності в стандартах вищої освіти та специфіку організації навчального процесу, що відповідає традиціям певної країни та конкретному університету зокрема.

У США підготовка фізичних терапевтів у вищих навчальних закладах здійснюється аналогічно підготовці фахівців будь-якої медичної спеціальності на базі чотирьохрічного бакалаврату та є найбільш тривалою: три роки очного навчання і клінічна практика. Вказано, що з 2002 року вищі навчальні заклади США за сприяння Американської асоціації фізіотерапії відмовилися від підготовки бакалаврів і магістрів за цією спеціальністю, а початковим рівнем освіти для здійснення професійної діяльності з фізіотерапії є доктор з фізичної терапії. Навчальна програма підготовки докторів фізичної терапії побудована на комплексній традиційній моделі, яка забезпечує міцну основу у вивченні фундаментальних, прикладних і професійних курсів фізичної терапії.

У Канаді підготовка магістрів у галузі реабілітаційних наук здійснюється переважно на факультетах медичної реабілітації на базі чотирьохрічної бакалаврської освіти з фізіотерапії, працетерапії або суміжних дисциплін. Навчальна програма підготовки магістрів у галузі реабілітаційних наук розрахована на два роки очного навчання, а її зміст залежить від майбутньої спеціалізації: «Фізіотерапія», «Працетерапія», «Логопедія (аудіологія)». Після отримання ступеня магістра наук з фізіотерапії випускники мають право надалі протягом трьох років навчатися за програмою кандидата наук з реабілітації (PhD-RS) або суміжної галузі.

В Австрії підготовка магістрів у галузі фізіотерапії здійснюється за дворічною програмою на базі ступеня бакалавра прикладних наук з фізіотерапії. Специфіка підготовки магістрів з фізіотерапії у вищих навчальних закладах Австрії полягає в самостійному встановленні кожним університетом переліку навчальних дисциплін для засвоєння, а також індивідуальному графіку навчання, який складається кожним студентом, та включає можливості самостійного вибору необхідних для вивчення дисциплін, викладачів, тематики наукових робіт, екзаменаторів.

В університетах Нідерландів підготовка магістрів з фізичної терапії здійснюється на базі освітнього рівня бакалавр за програмою, яка передбачає три галузі навчання: фізична терапія, наука та інновації за моделлю CanMEDS (канадська директива медичної освіти для фахівців). Тривалість навчання в магістратурі становить 18 місяців, після успішного закінчення якого випускнику присвоюється кваліфікація «Магістр наук у галузі фізичної терапії» (MScPT). Особливістю організації навчального процесу в магістратурі є широке використання інтерактивного навчального середовища, поєднання аудиторних (контактних) годин з роботою в режимі он-лайн протягом перших двох семестрів та перехід на дистанційне навчання в третьому семестрі. Такий підхід дозволяє поєднувати роботу (неповний робочий день) із навчанням та проведенням наукових досліджень.

Аналіз досвіду підготовки магістрів з фізіотерапії у країнах Балтії дозволив з'ясувати, що умовою вступу до магістратури є диплом бакалавра зі спеціальності «Фізіотерапія». У Латвії та Литві магістратура має два дослідницькі рівні – академічний (Akadēmiskā) і професійний (Profesionālā). Програми академічної вищої освіти на відміну від професійних програм сконцентровані на вивченні магістрами фундаментальних та прикладних наук і передбачають написання й захист дипломної роботи. В Естонії бакалаври фізичної терапії мають право продовжити навчання в університеті за

навчальними програмами «Магістр фізичної терапії» або «Магістр фізичного виховання та спорту». Зміст навчальної програми підготовки майбутніх магістрів фізіотерапії в країнах Балтії розрахований на 2 роки навчання.

В університетах Австралії здійснюється підготовка магістрів наук з реабілітації, магістрів з фізіотерапії, магістрів з реабілітаційного консультування. Умовою вступу до магістратури є диплом бакалавра зі спеціальності фізіотерапія, медицина, фізкультурні науки, працетерапія, педіатрія або догляд за хворими. Аналіз дисциплін навчального плану та змісту підготовки магістрів реабілітаційного консультування вказує на соціально-психологічне спрямування підготовки відповідного фахівця, що істотно відрізняє цей напрям підготовки від підготовки магістрів з фізіотерапії. Специфікою організації навчального процесу в університетах Австралії є те, що значна кількість годин відводиться на самостійну роботу магістрантів, тоді як на аудиторні заняття відводиться 12 годин на тиждень. У процесі навчання спостерігається повторюваність багатьох дисциплін у різних семестрах, що дає можливість студентам поглибити знання, які були отримані на попередніх етапах. Узагальнення результатів наукового пошуку дозволили відзначити такі тенденції підготовки магістрів з фізичної реабілітації/терапії в зарубіжних країнах: орієнтація на самостійну роботу магістрів, широке використання сучасних технологій навчання, інноваційні підходи до аудиторної роботи, наближення практичної підготовки до реальних умов майбутньої професійної діяльності, зокрема, практика з реальними пацієнтами, розвиток досвіду роботи в мультидисциплінарній команді.

Аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах різних країн світу дозволяє врахувати позитивні здобутки при розробленні сучасних освітньо-професійних програм та стандартів підготовки майбутніх фізичних терапевтів і ерготерапевтів у вітчизняних вищих навчальних закладах.

У четвертому розділі **«Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах»** розкрито методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; охарактеризовано концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; представлено модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Показано, що розвиток суспільства на сучасному етапі характеризується надзвичайно складними процесами, що призводять до глибинних якісних змін, які охоплюють усі сфери життєдіяльності людини. В умовах глобалізації, інтеграції й ускладнення соціальної діяльності, значної кількості інформації, швидкого та постійного оновлення технологій майбутні магістри з фізичної реабілітації можуть успішно функціонувати тільки в тому випадку, якщо вони матимуть певні життєві ціннісні орієнтації, якості і здібності, що забезпечують стійкість їх розвитку, соціальну мобільність, творчу особистісну позицію та гнучку адаптацію до всіх трансформацій. Це обумовлює необхідність заміни традиційної «знанневої» парадигми вищої освіти на нову, яка більшою мірою відповідатиме актуальним і перспективним потребам як розвитку суспільства, так і потребам майбутніх магістрів з фізичної реабілітації. Обґрунтовано

особливості реалізації компетентнісного, аксіологічного, суб'єктно-діяльнісного, парадигмального, акмеологічного, синергетичного, системного, культурологічного методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. Зазначено, що формування цінностей майбутніх магістрів з фізичної реабілітації безпосередньо пов'язане з умовами розвитку їх творчої активності та творчої індивідуальності. Цінності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації розглядаються як змінні величини, які змінюють значення залежно від формування особистісного стилю реабілітаційної діяльності, професіоналізму у галузі відновлення здоров'я осіб різних нозологічних груп, становлення професійної культури та світогляду, технології навчально-виховного процесу та організації науково-дослідної та професійної діяльності.

Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив визначити поняття «професійна культура магістрів з фізичної реабілітації» як інтегративну якість особистості, яка характеризує наявність інтеріоризації культурних норм і цінностей професійної сфери, сутнісних сил особистості професіонала, спрямованих на творчу самореалізацію у процесі життєдіяльності. Узагальнення методологічних підходів дозволило розробити концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, основні положення якої забезпечують цілісне, всебічне осмислення та практичне вирішення проблеми її організації.

Представлено розроблену та теоретично обґрунтовану модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків (рис. 1).

Розроблення та теоретичне обґрунтування основних положень концепції та моделі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах дозволило урахувати той аспект, що в сучасних умовах істотно змінилася сутнісна складова професії фахівця з фізичної реабілітації. На перший план висувається не готовий набір професійно орієнтованих навичок, а діяльнісно-організаційні здібності людини «зростати» у професії, вміння аналізувати свій професійний рівень та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг.

У п'ятому розділі **«Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах»** розкрито педагогічні умови, які детермінують результативність системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, а саме: трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів.

Педагогічні умови: трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової та професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді в процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів

Рис. 1. Модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах

Результати аналізу навчальних планів підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Запорізького національного університету, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Львівського державного університету фізичної культури, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного університету фізичного виховання і спорту України, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки та Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка) засвідчили значну варіативність переліку вибіркових дисциплін, як за вибором конкретного університету, так і за вибором магістрантів, що обумовлено традиціями та досягненнями наукових шкіл конкретного університету, регіональними потребами у фахівцях певного профілю на ринку реабілітаційних послуг, урахувавши аналіз результатів моніторингу працевлаштування випускників-магістрів. Указано на роль у сприянні працевлаштуванню магістрів з фізичної реабілітації відділу працевлаштування випускників вищого навчального закладу, аналітико-моніторингова діяльність якого дозволяє внести необхідні корективи в оновлення змісту професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації.

Зазначено, що трансформація змісту вищої освіти у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів передбачає, з одного боку, стандартизацію, зокрема розробку навчальних програм з предметних модулів відповідно до Європейської кредитно-трансферної системи, з іншого, – вимагає гнучкості, яка виявляється у відборі навчальної інформації у межах конкретної дисципліни, визначенні її обсягу, особливостей викладення, враховуючи зв'язки з іншими дисциплінами та попередніми темами тощо. Розкрито зміст і особливості викладання дисциплін «Вступ до спеціальності з історією реабілітації», «Основи фізичної реабілітації», «Санаторно-курортна реабілітація» та «Лікувальна гімнастика».

З метою дослідження стану професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах України було проведено анкетування 723 магістрантів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Запорізького національного університету, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Львівського державного університету фізичної культури, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного університету фізичного виховання і спорту України, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Аналіз результатів анкетування засвідчив, що 79,7% респондентів вважають доцільним здійснювати підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах фізкультурного або педагогічного профілів; вважають доцільним здійснювати підготовку таких фахівців у вищих навчальних

зкладах медичного профілю 10,9% опитаних. Вважають, що ефективність процесу фізичної реабілітації залежить від професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації, 69% респондентів. На думку 23,2% опитаних магістрантів, вони повністю підготовлені до використання засобів і методик фізичної реабілітації у своїй майбутній науковій чи професійній діяльності. Вважають себе повністю підготовленими до професійної діяльності у санаторно-курортних установах 23,4% респондентів; вважають, що повністю підготовлені до здійснення професійної діяльності в умовах навчально-спортивного центру та центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів 19,5% опитаних магістрантів; вважають себе повністю підготовленими до здійснення професійної діяльності в умовах відділення фізіотерапії клінічної дитячої лікарні 19 % опитаних магістрантів; вважають, що є повністю підготовленими для роботи в умовах СПА- та фітнес-центрів 27,4% респондентів.

Окремі запитання анкети були спрямовані на визначення самооцінки магістрантів щодо володіння ними спеціальними та авторськими прийомами і методиками фізичної реабілітації та знаннями, уміннями та навичками, необхідними для майбутньої професійної діяльності. Результати відповідей дозволили констатувати, що більшість майбутніх магістрів з фізичної реабілітації лише частково володіють спеціальними та авторськими прийомами і методиками, необхідними для здійснення професійної діяльності. Вважають, що повністю володіють прийомами та методиками масажу 46,4% респондентів; знаннями з теорії та методики фізичного виховання під час проведення різних форм ЛФК – 55,1% опитаних магістрантів; навичками щодо організації здорового способу життя – 61,1% опитаних магістрантів; уміннями надавати першу допомогу в екстремальних ситуаціях – 40,1% респондентів.

Аналіз результатів анкетування підтвердив необхідність трансформації змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг. Реалізація зазначеного передбачає гнучкість змісту професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, що полягає в постійному оновленні/вдосконаленні всіх його структурних компонентів відповідно до актуальних тенденцій (глобалізації, інтеграції, стандартизації, фундаменталізації, інформатизації, неперервності, інноваційності), перспектив розвитку вищої освіти та сучасних вимог до підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності інноваційного характеру з урахуванням потреб (попиту) на ринку реабілітаційних послуг.

Указано, що формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності розглядається як складний динамічний процес, метою і результатом якого є позитивна професійна ідентифікація майбутніх магістрів, сприйняття ними майбутнього працевлаштування як сфери їхньої самоактуалізації та самореалізації, що детермінується високим рівнем вмотивованості, стійким інтересом, бажанням і внутрішньою потребою в професійному самоствердженні.

Особливості формування ціннісного ставлення майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності розкрито через

впровадження інноваційних технологій навчання: інтерактивних лекцій із застосуванням відео- та аудіоматеріалів, круглих столів, дискусій, дебатів, мозкового штурму, методу «case-study», навчальних ігор (проблемних, ділових), проектів, тренінгів, портфоліо тощо.

Анкетування 120 викладачів із вищезазначених вищих навчальних закладів показало, що лише 1/5 частина опитаних викладачів повністю задоволена існуючою навчально-методичною і науковою літературою, необхідною для професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації. Серед педагогічних технологій, які використовують викладачі вищих навчальних закладів при підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, найбільш популярним є використання інформаційних ресурсів системи Інтернет (71% опитаних викладачів).

Розкрито особливості застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема комп'ютерного online тестування, дистанційного навчання, створення мультимедійних презентацій тощо. Акцентовано увагу на застосуванні мультимедійних презентацій, як одному з перспективних і високоефективних інструментів в освітній галузі, які дозволяють підвищити пізнавальну активність магістрантів і результативність праці викладачів.

Упровадження дистанційного навчання дозволило визначити основні його переваги. Вказано, що дистанційне навчання здійснювалося за допомогою системи електронного навчання (education.sspu.sumy.ua). Кожен курс забезпечувався комплектом структурованих електронних навчально-методичних матеріалів, доступних через Інтернет, у тому числі тексти навчальних посібників і методичних рекомендацій з виконання різних видів робіт, а також завдання для практичних і контрольних робіт.

Підкреслено, що характерними ознаками змісту роботи в мультидисциплінарній команді є спільне планування й організація діяльності відповідно до визначених мети і завдань, розподіл обов'язків (функцій) членів групи, аналіз виконаної роботи та її результатів, звітність про діяльність групи, забезпечення оптимального режиму роботи групи та професійного росту її членів з метою підвищення якості діяльності групи. Вказано, що виробнича практика майбутніх магістрів спеціальності «Фізична реабілітація» є невід'ємною складовою процесу їх професійної підготовки. У Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка магістранти з фізичної реабілітації проходять практику обсягом 360 годин (12 кредитів) у лікувально-профілактичних і реабілітаційних закладах. Метою виробничої практики є професійно-практична підготовка магістрантів з фізичної реабілітації, яка передбачає вдосконалення знань із професійно орієнтованих дисциплін, оволодіння навичками методично-організаційної роботи з проведення лікувально-реабілітаційних заходів щодо відновлення, збереження, підтримки й поліпшення здоров'я хворих.

Для з'ясування окремих результатів проведення практик здійснено анкетування 58 співробітників таких спеціалізованих закладів, як: ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр» (Київ), Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України (Київ), Навчально-реабілітаційний

центр СумДПУ імені А. С. Макаренка, ПАТ «Санаторій Київ», Приватна клініка «Вертеболог» (Суми), Спа-центр «Helena Beauty Club» (м. Суми), Сумська обласна клінічна дитяча лікарня, Сумський дошкільний навчальний заклад № 39 «Теремок», Сумський обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, Сумський спеціальний дошкільний навчальний заклад № 20 «Посмішка».

Аналіз відповідей 58 співробітників спеціалізованих закладів, опитаних щодо задоволення рівнем теоретичної, практичної та науково-дослідної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, засвідчив, що рівнем теоретичної підготовки повністю задоволені 62,1% респондентів; рівнем практичної підготовки повністю задоволені 50% респондентів; рівнем науково-дослідної підготовки повністю задоволені 44,8% респондентів.

Особливості розвитку досвіду роботи у мультидисциплінарній команді під час проходження виробничих практик магістрантів з фізичної реабілітації полягали в створенні оптимальних умов для усвідомлення єдності мети та ролі кожного члена команди, чіткості спільних (інтегрованих) та індивідуальних (спеціальних диференційованих) завдань, сумісного планування траєкторії та програмного забезпечення комплексної реабілітації, узгодженості та координованості дій фахівців різного профілю, відкритості щодо процесу ухвалення рішень, активного обміну досвідом і необхідною інформацією, взаємодоповнення і взаємопідтримки у випадку виникнення проблем, що забезпечує корпоративну й особистісну відповідальність, формування професійної етики та комунікативної культури.

Вказано, що науково-дослідна робота магістрантів є одним із важливих засобів підвищення якості наукової і професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Акцентовано увагу на тому, що осередками організації науково-дослідної роботи магістрантів є студентські наукові гуртки, діяльність яких спрямована на поглиблення і підвищення наукового потенціалу магістрантів, формування вмінь і навичок науково-дослідної роботи у позааудиторний час, оволодіння стилем і вміннями корпоративної роботи в наукових колективах.

Розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі науково-дослідної роботи магістрантів з фізичної реабілітації також передбачав їх активну участь у наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, предметних олімпіадах, проблемних наукових гуртках, семінарах та ін.

З 2000 року на базі Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка щорічно проводилася Міжнародна науково-практична конференція молодих учених «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення», яка передбачала роботу різних секцій, зокрема, секції «Актуальні проблеми фізичної реабілітації, корекційної освіти, спортивної медицини й адаптивного фізичного виховання», в якій брали участь магістранти з фізичної реабілітації.

Вказано, що майбутні магістри з фізичної реабілітації щорічно беруть участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, який

проводиться з метою активізації наукової роботи студентів і магістрантів як найважливішого чинника формування фахівців нового типу, створення в університетах системи широкого залучення студентів до участі у науково-дослідній роботі. У 2015 – 2017 роках на базі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка було проведено другий тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із галузі «Фізичного виховання та спорту» за напрямками «Фізичне виховання», «Спорт» і «Здоров'я людини та фізична реабілітація» серед студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, в якому брали участь сумські магістранти з фізичної реабілітації та посіли призові місця.

У 2014 році до 15-річчя з дня заснування кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка заслуженим журналістом України М. Л. Осташевським було створено відеофільм, у якому висвітлено головні аспекти навчальної, наукової, організаційної роботи та виробничих практик студентів спеціальності «Фізична реабілітація». Доведено, що підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах уможлиблюється за дотримання виявлених педагогічних умов, які є взаємопов'язаними, взаємозумовленими і реалізуються у навчально-виховному процесі системно.

У шостому розділі **«Експериментальна перевірка системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах»** розкрито організацію педагогічного експерименту; проаналізовано результати експериментально-дослідної роботи.

Експериментальна перевірка системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах здійснювалась у процесі проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту.

На формувальному етапі педагогічного експерименту в якості бази експериментально-дослідної роботи було обрано Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. З метою перевірки ефективності розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації було сформовано експериментальну ($n = 127$) і контрольну ($n = 123$) групи. Навчально-виховний процес підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації контрольної групи здійснювався за традиційною системою (без змін його структури, форм, методів і засобів навчання), експериментальної групи – за розробленою та науково обґрунтованою системою професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Для моніторингу рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності за визначеними критеріями (мотиваційно-ціннісним, когнітивним, процесуальним, особистісним, рефлексивним) розроблено комп'ютерну програму «ЛСС: Педагогічна діагностика сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації

до наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг» (у співавторстві з Л. П. Сущенко та О. П. Сидоренком) (рис. 2).

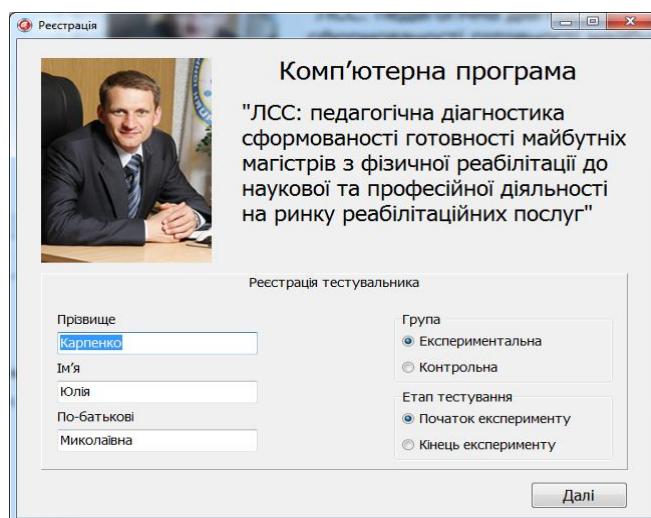

Рис. 2. Фрагмент комп'ютерної програми

Аналіз одержаних результатів дослідження дозволив відзначити такі результати щодо рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності *за мотиваційно-ціннісним критерієм*: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 6,5% у контрольній і на 11,81% в експериментальній групах; збільшилась кількість магістрантів із середнім рівнем сформованості готовності – на 10,57% у контрольній і на 18,11% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем сформованості готовності – на 17,07% у контрольній і на 29,92% в експериментальній групах; *за когнітивним критерієм*: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 5,69% у контрольній і на 11,81% в експериментальній групах; збільшилась кількість магістрантів із середнім рівнем сформованості готовності на 8,13% у контрольній і на 13,39% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем сформованості готовності на 13,82% у контрольній і на 25,2% в експериментальній групах; *за процесуальним критерієм*: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 5,38% у контрольній і на 10,24% в експериментальній групах; збільшилась кількість магістрантів із середнім рівнем сформованості готовності на 6,92% у контрольній і на 12,6% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем сформованості готовності на 12,31% у контрольній і на 22,83% в експериментальній групах; *за особистісним критерієм*: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 5,69% у контрольній і на 10,63% в експериментальній групах; збільшилась кількість магістрантів із середнім рівнем сформованості готовності на 7,93% у контрольній і на 15,55% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем на 13,62% у контрольній і на 21,18% в експериментальній групах; *за рефлексивним критерієм*: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 4,88% у контрольній і на 8,66% в експериментальній групах; збільшилась кількість

магістрантів із середнім рівнем сформованості готовності на 5,69% у контрольній і на 13,39% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем сформованості готовності на 10,57% у контрольній і на 22,05% в експериментальній групах.

Узагальнені результати динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності за всіма визначеними критеріями наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності

Рівні	Контрольна група (n = 123)					Експериментальна група (n = 127)				
	початок експерименту		кінець експерименту		Різниця, %	початок експерименту		кінець експерименту		Різниця, %
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	7	6,02	14	11,71	+5,69	11	8,66	24	19,21	+10,55
Середній	49	40,00	60	48,46	+8,46	60	46,93	80	63,15	+16,22
Низький	66	53,98	49	39,84	-14,15	56	44,41	22	17,64	-26,77

Ефективність запропонованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах підтверджується результатами факторного аналізу. Наприкінці педагогічного експерименту спостерігаються якісні зміни за усіма досліджуваними показниками структури готовності у магістрантів експериментальної групи порівняно з магістрантами контрольної групи. Результати факторного аналізу в експериментальній групі наприкінці педагогічного експерименту свідчать про те, що структура готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності визначається трьома факторами, що пояснюють 62,34% сумарної дисперсії ознак.

Найбільш значущими структурними компонентами готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності є рівень самооцінки творчого потенціалу, рівень сформованості когнітивного компоненту та рефлексивність, що формують фактор 1; рівень сформованості професійних вмінь та навичок та рівень організаторських й комунікативних здібностей, що формують фактор 2; рівень емпатійних здібностей та рівень сформованості мотивації до успіху, що формують фактор 3.

Впровадження означеної системи дозволило підвищити значущість рефлексивності у майбутніх магістрів з фізичної реабілітації експериментальної групи, що підтверджується підвищенням значущості цього компоненту у першому факторі, та рівень емпатійних здібностей, що підтверджується підвищенням значущості цього компоненту у третьому факторі порівняно з магістрантами контрольної групи.

Аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив ефективність розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

ВИСНОВКИ

1. Теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, сучасного стану професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах засвідчив актуалізацію оновлення змісту вищої освіти в аспекті підготовки фахівців нової генерації, здатних ефективно здійснювати наукову і професійну діяльність інноваційної спрямованості. З'ясовано, що означена проблема не дістала належної уваги вітчизняних науковців і не була предметом цілісного наукового дослідження. Установлено, що врахування позитивних здобутків досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах різних країн світу дозволить підвищити якість вітчизняної вищої освіти у контексті підготовки фахівців з фізичної реабілітації, фізичної терапії та ерготерапії. Важливого значення в системі підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації набуває оновлення науково-методичного забезпечення процесу їх навчання, яке сприятиме їх мобільності і конкурентоспроможності на ринку реабілітаційних послуг.

На основі аналізу джерельної бази уточнено зміст основних понять, які характеризують професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах розглядається як система психолого-педагогічних, науково-практичних і організаційно-дослідницьких взаємопов'язаних заходів, що відображають специфіку навчального процесу, спрямованого на отримання кваліфікації, яка дозволить ефективно виконувати професійні завдання інноваційного характеру щодо здійснення наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг. Готовність майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг розглядається як інтегративне особистісне новоутворення, що виявляється налаштованістю до застосування методів і засобів науково-дослідної роботи та інтересом до роботи у галузі відновлення здоров'я людини, наявністю професійно орієнтованих знань, умінь і навичок, значущих особистісних і професійних якостей та досвіду використання засобів фізичної реабілітації. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах розглядається як процес, який спрямований на оволодіння кваліфікацією відповідно до заданих професійних стандартів, що дозволить на основі сформованих професійно важливих якостей та творчої індивідуальності ефективно здійснювати науково-дослідну роботу або відновлювати стан здоров'я різних нозологічних груп, застосовуючи засоби фізичної реабілітації. Професійна культура магістрів з фізичної реабілітації розглядається як інтегративна якість особистості, яка характеризує наявність інтеріоризації культурних норм і цінностей професійної сфери, сутнісних сил особистості професіонала, спрямованих на творчу самореалізацію у процесі

життєдіяльності. Цінності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації розглядаються як змінні величини, які змінюють значення залежно від формування особистісного стилю реабілітаційної діяльності, професіоналізму у галузі відновлення здоров'я різних нозологічних груп, становлення професійної культури та світогляду, технології навчально-виховного процесу та організації науково-дослідної і професійної діяльності. Фізична реабілітація розглядається як відновлення (або компенсація) частково або повністю порушених (втрачених) функцій організму та працездатності хворих і інвалідів засобами ЛФК, масажу, фізіотерапії та природними чинниками.

2. Теоретично обґрунтовано сутність та структуру готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності, яка включає взаємопов'язані, взаємозалежні та доповнюючі один одного мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний та рефлексивний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент готовності визначається позитивною мотивацією до наукової і професійної діяльності, усвідомленням її цінностей, інтересом і бажанням виконувати роботу, сприйняттям професії як сфери самореалізації. Когнітивний компонент готовності передбачає наявність базових і спеціальних знань з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки. Процесуальний компонент готовності передбачає наявність вмінь і навичок організації і проведення наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг, створення професійного іміджу. Особистісний компонент готовності передбачає наявність особистісно і професійно значущих якостей, зокрема комунікативних і організаційних здібностей, творчого потенціалу та емпатії. Рефлексивний компонент готовності відображає об'єктивне самооцінювання результатів наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний та рефлексивний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності. Доведено, що показниками мотиваційно-ціннісного критерію є: наявність позитивної мотивації до здійснення наукової і професійної діяльності, розуміння сутності майбутньої професії, пов'язаної з науковою і професійною діяльністю на ринку реабілітаційних послуг, ціннісне ставлення до цих видів діяльності, інтерес і бажання досягнути успіху при виконанні цієї роботи, прийняття професії в якості сфери самореалізації. Когнітивний критерій схарактеризований такими показниками, як: системність, глибина та міцність базових і спеціальних знань з циклу дисциплін професійної і практичної підготовки. Показниками процесуального критерію є: володіння вміннями та навичками організації та проведення наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг, володіння вміннями і навичками створення професійного іміджу, усвідомлення взаємозв'язку між знаннями, вміннями та навичками. Особистісний критерій визначається такими показниками, як: наявність комунікативних та організаційних здібностей, творчого потенціалу та емпатії. Рефлексивний критерій характеризується здатністю до об'єктивного самооцінювання результатів наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

3. Розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, до основних положень якої віднесено такі: 1) система професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах в умовах соціокультурної інтеграції глобалізованого суспільства в Європейське співтовариство повинна відповідати світовим і європейським стандартам вищої освіти та сучасним стратегічним орієнтирам розвитку реабілітаційної сфери; 2) професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах забезпечує мобільність і професійну компетентність випускників, формує їх позитивну мотивацію та бажання здійснювати наукову і професійну діяльність на ринку реабілітаційних послуг, самореалізовуватися в ній та досягати успіху; 3) зміст професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах конструюється відповідно до сучасних досягнень науки і реабілітаційної практики; 4) професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах зумовлює потребу у використанні нових форм організації навчального процесу, зокрема дистанційного навчання, та застосуванні інноваційних, прогресивних освітніх технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних та Інтернет-технологій, які забезпечують ефективність науково-методичного та організаційного супроводу; 5) у професійній підготовці майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах актуалізується значущість діяльнісної інтерпретації освітнього процесу як єдності різних видів діяльності студентів (навчальної, навчально-професійної, науково-дослідницької, позааудиторної, волонтерської), доцільно організованих і педагогічно скоординованих для досягнення освітньої мети, пов'язаної з ефективною майбутньою науковою і професійною діяльністю на ринку реабілітаційних послуг; 6) професійна підготовка базується на творчій та креативній діяльності викладачів вищих навчальних закладів, розширенні суб'єктних функцій магістрів з фізичної реабілітації, у яких формуються обов'язки генераторів нових знань і технологій, розробників інноваційного реабілітаційного продукту, фахівців, здатних до творчої реабілітаційної діяльності, неперервної професійної самоосвіти та саморозвитку.

4. Розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків. Цільовий блок включає мету (підвищення якості професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах) та завдання (формування цілісного уявлення про наукову та професійну діяльність на ринку реабілітаційних послуг; оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями і навичками щодо наукової і професійної діяльності; формування та розвиток професійно значущих якостей майбутніх магістрів з фізичної реабілітації) професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. Теоретико-методологічний блок складають методологічні підходи (компетентнісний, аксіологічний, суб'єктно-діяльнісний, парадигмальний, акмеологічний, синергетичний, системний та культурологічний) та принципи

(принцип відповідності змісту освіти вимогам розвитку суспільства, науки, культури і особистості; принцип науковості; принцип системності; принцип послідовності; принцип спадкоємності, принцип наочності, принцип індивідуального підходу та принцип мобільності). Технологічний блок моделі, який характеризує алгоритм реалізації ефективного освітнього процесу, утворюють зміст, форми, методи, засоби, етапи та функції професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. Зміст: зміст структурних компонентів готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності. Форми: навчання (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, самостійна та індивідуальна робота, виробнича практика); контролю та оцінювання знань, вмінь та навичок магістрантів (заліки та іспити, захист магістерських робіт, державна атестація); організації науково-дослідної роботи (студентське наукове товариство, студентські наукові гуртки, науково-практичні конференції, студентські олімпіади та конкурси студентських наукових робіт з фізичної реабілітації, публікації результатів досліджень у наукових виданнях тощо). Методи: традиційні та інноваційні методи навчання. Засоби: навчальні посібники та навчальні програми у друкованому та електронному вигляді, аудіовізуальні засоби, дистанційні електронні ресурси. Етапи: інформаційний, професійно-змістовий та аналітико-корективний. Функції: інформаційна, соціальна діагностична, рефлексивна та іміджестворювальна. Критеріально-результативний блок включає комплексну методику діагностики, критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, процесуальний, особистісний та рефлексивний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності. Результатом є сформованість готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

5. Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, до яких віднесено: трансформацію змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів.

6. Експериментально перевірено результативність розробленої та науково обґрунтованої системи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. За підсумками дослідно-експериментальної роботи у майбутніх магістрів з фізичної реабілітації, які входили до експериментальної групи, істотно збільшилися рівні сформованості готовності до наукової і професійної діяльності порівняно з результатами контрольної групи, що було виявлено за мотиваційно-ціннісним, когнітивним, процесуальним, особистісним і рефлексивним критеріями. Аналіз динаміки

рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до наукової і професійної діяльності засвідчив такі тенденції до змін: збільшилась кількість магістрантів з високим рівнем сформованості готовності на 5,69% у контрольній і на 10,55% в експериментальній групах; збільшилась кількість магістрантів із середнім рівнем на 8,46% у контрольній і на 16,22% в експериментальній групах; зменшилась кількість магістрантів з низьким рівнем на 14,15% у контрольній і на 26,77% в експериментальній групах.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. Подальшого вивчення потребують такі перспективні напрями, як: розроблення Державного стандарту вищої освіти щодо підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів, впровадження засобів дистанційного навчання у вищу освіту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Лянной Ю. О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : теоретико-методичний аспект : [монографія] / Ю. О. Лянной. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 566 с.

Навчально-методичні посібники, програми

2. Лянной Ю. О. Вступ до спеціальності. Курс лекцій для студентів спеціальності «Фізична реабілітація» / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. – 65 с.

3. Лянной Ю. О. Курсові, дипломні, магістерські : що про них потрібно знати? / Ю. О. Лянной, О. І. Огієнко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. – 36 с.

4. Лянной Ю. О. Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія. Для студентів ВНЗ спеціальностей «Фізична реабілітація», «Фізична культура» / Ю. О. Лянной, А. І. Кравченко, В. В. Купина. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – 212 с.

5. Лянной Ю. О. Програма державного екзамену з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. – 40 с.

6. Лянной Ю. О. Основы физической реабилитации. Курс лекций / Ю. О. Лянной. – Сумы : СумГПУ им. А. С. Макаренко, 2004. – 494 с.

7. Купина В. В. Проблемні питання реабілітації деформації стоп та шляхи їх вирішення [посібник для лікарів] / В. В. Купина, Ю. О. Лянной, О. В. Боженко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. – 208 с.

8. Лянной Ю. О. Основы физической реабилитации : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 381 с. (Гриф МОН України).

9. Лянной Ю. О. Реабілітація і спорт інвалідів : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 282 с. (Гриф МОН України).

10. Лянной Ю. О. Програма навчального курсу «Педагогіка» для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини» / Ю. О. Лянной, А. І. Кудренко, М. П. Кононенко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 52 с.

11. Лянной Ю. О. Програма підготовки дипломної роботи ОКР «бакалавр», «спеціаліст» / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 12 с.

12. Лянной Ю. О. Програма підготовки дипломної роботи ОКР «магістр» / Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 12 с.

13. Котелевський В. І. Діагностика рівня здоров'я, психосоматичного стану та якості життя у студентської молоді [навчально-методичний посібник] / В. І. Котелевський, Ю. О. Лянной, О. І. Міхеєнко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 117 с.

14. Арешіна Ю. Б. Програма домашньої реабілітації для дітей дошкільного віку з рецидивуючим бронхітом : [навч. посіб.] / Ю. Б. Арешіна, Ю. О. Лянной. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. – 72 с.

15. Романенко Я. М. Якість життя : навчально-методичний посібник / Я. М. Романенко, Ю. О. Лянной – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – 170 с.

16. Лянной Ю. О. Санаторно-курортна реабілітація [навч. посіб.] / Ю. О. Лянной – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 100 с.

Статті у наукових фахових виданнях

17. Лянной Ю. О. Застосування фізичних вправ як засобу реабілітації школярів з послабленим здоров'ям в умовах загальноосвітньої школи / Ю. О. Лянной, А. І. Кравченко // Фізичне виховання в школі. – К., 2000. – № 1. – С. 40–42.

18. Лянной Ю. О. До питання про підготовку кадрів для роботи з фізичної реабілітації інвалідів / Ю. О. Лянной, О. В. Лянна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. : 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – № 3. – С. 99–103.

19. Лянной Ю. О. Шляхи співпраці фахівців галузі охорони здоров'я, валеології, фізичної культури і спорту у підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова – Харків : ХДАДМ, 2006. – № 4. – С. 99–102.

20. Лянной Ю. О. Становлення системи реабілітації хворих та інвалідів / Ю. О. Лянной, О. В. Лянна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. ст. – Ялта : РВВ КГУ, 2006. – Вип. 12. – Ч. 2. – С. 231–240.

21. Лянной Ю. О. Особливості впровадження у підготовку фізичних реабілітологів спеціального курсу «Фізична реабілітація спортсменів високого класу» / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Теорія та методика фізичного виховання. Наук.-метод. журнал. – Харків, 2007. – № 1. – С. 7–12.

22. Капралов С. Ю. Виробнича практика студентів реабілітологів в умовах ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр» / С. Ю. Капралов,

Ю. О. Лянной // Теорія та методика фізичного виховання. Наук.-метод. журнал. – Харків, 2008. – № 9. – С. 8–17.

23. Мороз Л. В. Оптимізація співпраці навчально-виховних закладів з батьками молодших школярів із ДЦП / Л. В. Мороз, Ю. О. Лянной // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : зб. наук. праць / гол. ред. М. О. Носко. – Чернігів : ЧНПУ, 2008. – Вип. 55. Том. II. – С. 259–263.

24. Мороз Л. В. Особливості застосування музичних занять у корекції рухової сфери молодших школярів із дитячим церебральним паралічем / Л. В. Мороз, Ю. О. Лянной // Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Сер. : Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2008. – Том 3. – С. 89–93.

25. Кукса Н. В. Формування графо-моторних навичок у дітей з церебральним паралічем / Н. В. Кукса, Ю. О. Лянной // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 296–299.

26. Лянной Ю. О. Фізичне виховання корекційної спрямованості дітей дошкільного віку з порушенням постави / Ю. О. Лянной, Ю. М. Корж // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – № 1 (3). – С. 312–317.

27. Ганженко Я. М. Стан респіраторної захворюваності дітей дошкільного віку з ортопедичною патологією / Я. М. Ганженко, Ю. В. Палатай, Ю. Б. Арешина, Ю. О. Лянной // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький – Луцьк, 2011. – № 1 (13). – С. 61–64.

28. Литвиненко В. А. Інтеграція засобів артпедагогіки в корекційно-реабілітаційну роботу з дошкільнятами з ФФН / В. А. Литвиненко, Ю. О. Лянной // Науковий журнал «Фізична активність, здоров'я і спорт». – Львів, 2011. – № 3 (5). – С. 60–66.

29. Арешина Ю. Б. Оцінка ефективності комплексної програми фізичної реабілітації дітей дошкільного віку з рецидивним бронхітом на лікарняному етапі на основі даних спірометрії / Ю. Б. Арешина, Ю. О. Лянной // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк, 2012. – № 1 (17). – С. 66–72.

30. Серета Л. В. Порушення функцій опорно-рухового апарату у дітей дошкільного віку як сучасна проблема / Л. В. Серета, Ю. О. Лянной // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк, 2013. – № 1 (21). – С. 306–310.

31. Корж З. О. Самостійна робота студентів як фактор розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації /

3. О. Корж, Ю. М. Корж, Ю. О. Лянной // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : зб. наук. праць / гол. ред. М. О. Носко. – Чернігів : ЧНПУ, 2013. – Вип. 107. – Т. II. – С. 182–185.

32. Лянной Ю. О. Визначення видів реабілітації у професійній підготовці майбутніх магістрів з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : зб. наук. праць / гол. ред. М. О. Носко. – Чернігів : ЧНПУ, 2013. – Вип. 112. – Т. II. – С. 177–182.

33. Лянной Ю. О. Визначення періодів і етапів реабілітації у викладанні дисциплін професійної підготовки магістрантам з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. ст. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 39. – Ч. 3. – С. 262–270.

34. Лянной Ю. О. Зміст професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації в університетах Канади / Ю. О. Лянной // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – № 2 (36). – С. 463–470.

35. Лянной Ю. О. Визначення принципів фізичної реабілітації у професійній підготовці магістрів-реабілітологів / Ю. О. Лянной // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. : 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 3К (45) 14. – С. 130–134.

36. Лянной Ю. О. Теоретико-методичні та організаційні аспекти спеціалізованої підготовки магістрантів з фізичної реабілітації для роботи у санаторно-курортних умовах / Ю. О. Лянной // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. : 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 3К2 (57) 15. – С. 206–211.

37. Лянной Ю. О. Основи професійної підготовки бакалаврів та магістрів з фізичної терапії (фізичної реабілітації) у Тартуському університеті (Естонія) / Ю. О. Лянной // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : зб. наук. праць / гол. ред. М. О. Носко. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – Вип. 129. – Т. II. – С. 200–204.

38. Лянной Ю. О. Физическая реабилитация больных с нарушением коронарного кровообращения в зависимости от уровней физической активности / Ю. О. Лянной, О. К. Марченко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. : 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 10 (65) 15. – С. 86–89.

39. Лянной Ю. О. Аналіз стану готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації до професійної діяльності / Ю. О. Лянной // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. : 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної

культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 3К1 (70) 16. – С. 80–84.

Статті у зарубіжних фахових виданнях та виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

40. Лянной Ю. О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах України / Ю. О. Лянной // *Science and Education a New Dimension pedagogy and psychology*. – 2015. – Budapest, 111 (29). – Issue 57. – С. 39–42.

41. Коваленко Т. М. Програма комплексної реабілітації вагітних із аліментарно-конституційним ожирінням у третьому триместрі / Т. М. Коваленко, І. А. Жабченко, Ю. О. Лянной // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* / за ред. С. С. Єрмакова. – 2011. – № 3. – С. 79–83.

42. Романенко Я. М. Методологія дослідження якості життя хірургічних хворих у процесі фізичної реабілітації / Я. М. Романенко, Ю. О. Лянной // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова – Харків, 2011. – № 4. – С. 134–137.

43. Котелевський В. І. Актуальні проблеми фізичної реабілітації студентської молоді із патологією хребта / В. І. Котелевський, Ю. О. Лянной, О. І. Міхеєнко // *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова – Харків, 2014. – № 3. – С. 37–42.

44. Лянной Ю. О. Система професійної підготовки майбутніх бакалаврів і магістрів фізичної реабілітації (фізичної терапії) в університетах Нідерландів / Ю. О. Лянной // *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 3 (47). – С. 97–107.

45. Лянной Ю. О. Зміст професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії) у вищих навчальних закладах Австрії / Ю. О. Лянной // *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 4 (48). – С. 74–87.

46. Лянной Ю. О. Професійна підготовка магістрів фізичної терапії та реабілітації у вищих навчальних закладах Латвії та Литви / Ю. О. Лянной // *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 5 (49). – С. 40–50.

47. Лянной Ю. О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : поняттєво-термінологічний аспект / Ю. О. Лянной, Н. В. Кукса // *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 9 (53). – С. 307–319.

48. Лянной Ю. О. Аналіз досвіду професійної підготовки фізичних терапевтів у провідних університетах США / Ю. О. Лянной // *Педагогічні*

науки : теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 2 (56). – С. 95–107.

49. Лянной Ю. О. Тенденції професійної підготовки магістрів наук з реабілітації та магістрів з фізичної терапії у вищих навчальних закладах Австралії / Ю. О. Лянной // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. праць / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 8 (62). – С. 13–23.

Матеріали науково-практичних конференцій

50. Лянной Ю. О. Фізична реабілітація хворих на інфаркт міокарда на диспансерно-поліклінічному етапі лікування / Ю. О. Лянной, Н. М. Кузнєцова // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : IV Всеукр. наук. конф. (Суми, 22–23 квітня 2004 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ, 2004. – С. 327–332.

51. Міхеєнко О. І. Валеологія та фізична реабілітація як оздоровчі галузі професійно-прикладної діяльності / О. І. Міхеєнко, Ю. О. Лянной // Наука. Освіта. Здоров'я. Реабілітація : IV Міжнар. наук.-метод. конф. (Луганськ, 23–24 листопада 2005 р.) : матеріали конф. – Луганськ : Знання. – 2005. – Вип. 4. – С. 106–111.

52. Лянной Ю. О. Етапи становлення кафедри фізичної реабілітації СумДПУ ім. А. С. Макаренка / Ю. О. Лянной, О. В. Лянна // Український вісник реабілітології : зб. наук. праць / за ред. В. В. Купини. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 121–130.

53. Міхеєнко О. І. Валеологія і фізична реабілітація як спільна основа професійно-прикладної діяльності при підготовці фізичного реабілітолога / О. І. Міхеєнко, Ю. О. Лянной // Український вісник реабілітології : зб. наук. праць / за ред. В. В. Купини. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 148–154.

54. Міхеєнко О. І. Формування здорового способу життя як комплексна проблема / О. І. Міхеєнко, Ю. О. Лянной // Формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчально-виховного закладу : II обласна наук.-практ. конф. (Суми, 24–25 березня 2005 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 112–119.

55. Лянной Ю. О. Історичні аспекти становлення, розвитку, досягнень і перспектив кафедри фізичної реабілітації СумДПУ ім. А. С. Макаренка / Ю. О. Лянной // Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту : II Всеукр. наук. конф. (Суми, 14–15 вересня 2005 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 31–41.

56. Міхеєнко О. І. Валеологія : сутність, методологія, перспективи / Ю. О. Лянной, О. І. Міхеєнко // Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту : II Всеукр. наук. конф. (Суми, 14–15 вересня 2005 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 117–127.

57. Лянной Ю. О. Підготовка фізичних реабілітологів в СумДПУ ім. А. С. Макаренка для створення і функціонування реабілітаційної системи в

Україні / Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми медичної і фізичної реабілітації : І Всеукр. наук. конф. (Суми, 27–28 жовтня 2005 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. – С. 163–173.

58. Лянной Ю. О. Пути улучшения профессиональной подготовки студентов-физреабилитологов в процессе оказания реабилитационной помощи спортсменам / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Спортивна медицина, лікувальна фізкультура та валеологія : XII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 5–6 жовтня 2006 р.) : матеріали конф. – Одеса : Одеський державний медичний університет, 2006. – С. 119–126.

59. Капралов С. Ю. Вивчення новітніх реабілітаційних технологій у відновленні спортсменів високого класу при підготовці фахівців з фізичної реабілітації / С. Ю. Капралов, Ю. О. Лянной // Сучасні досягнення та подальші шляхи розвитку рефлексотерапії і нетрадиційної медицини в Україні : наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 6–7 жовтня 2006 р.) : матеріали конф. – К. : Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, 2006. – С. 72–77.

60. Лянной Ю. О. Шляхи покращення професійної підготовки студентів-фізреабілітологів під час опанування ними методик реабілітації спортсменів в спеціальних умовах / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Вища освіта інвалідів : рівні права, рівні можливості : наук.-практ. конф. (Ялта, 9–11 жовтня 2006 р.) : матеріали конф. – Ялта, РВВ КГУ, 2006. – С. 61–65.

61. Лянной Ю. О. Організація стажування в спеціалізованих умовах бакалаврів з фізичної реабілітації під час їх навчання в магістратурі / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту : II наук. конф. (Харків, 30 листопада – 1 грудня 2006 р.) : матеріали конф. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2006. – С. 30–34.

62. Лянной Ю. О. Вплив фізичної реабілітації на гемодинамічне забезпечення при остеохондрозі шийного відділу хребта / Ю. О. Лянной, Н. М. Чернявська // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : VI Всеукр. наук. конф. (Суми, 20–21 квітня 2006 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка – Суми : СумДПУ, 2006. – С. 228–234.

63. Лянной Ю. О. Покращення професійної підготовки майбутніх фізреабілітологів у процесі вивчення спеціального курсу / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ : ДДІФКС, № 1, 2007. – С. 145–151.

64. Лянной Ю. О. Стажування студентів-реабілітологів в умовах ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр» / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов, А. С. Капралова // Збірник наук. праць з галузі ФК та С «Молода спортивна наука України». – Вип. 11, Т. 2. – Львів : НВФ «Українські технології», 2007. – С. 91–101.

65. Лянной Ю. О. Впровадження курсу «Фізична реабілітація спортсменів високого класу» у підготовку фізичних реабілітологів / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі ФК та С. – Львів : НВФ «Українські технології», 2007. – Вип. 11. – Т. 2. – С. 101–111.

66. Капралов С. Ю. Виробнича практика студентів-реабілітологів в умовах ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр» / С. Ю. Капралов, Ю. О. Лянной, А. С. Капралова // Актуальні проблеми фізкультурної освіти. – Харків : ОВС, 2007. – С. 35–38.

67. Капралов С. Ю. Авторский спецкурс «Реабилитация спортсменов высокого класса» / С. Ю. Капралов, Ю. О. Лянной, А. С. Капралова // II з'їзд рефлексотерапевтів України, присвячений 30-річчю служби рефлексотерапії в Україні. – К., 2007. – С. 86–94.

68. Лянной Ю. О. Стажировка студентов-реабилитологов в специализированных условиях со спортсменами высокого класса / Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов, А. С. Капралова // Теоретичні та клінічні аспекти рефлексотерапії і нетрадиційної медицини. – К., 2007. – С. 94–102.

69. Лянной Ю. О. Становлення, досягнення і перспективи розвитку Інституту фізичної культури СумДПУ ім. А. С. Макаренка / Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : VII Всеукр. наук. конф. (Суми, 19–20 квітня 2007 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – С. 4–12.

70. Міхеєнко О. І. Оцінка рівня здоров'я людини як методологічна проблема валеології / О. І. Міхеєнко, Ю. О. Лянной // Освіта і здоров'я : формування здоров'я дітей, підлітків та молоді в умовах навчального закладу : II Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 25–26 вересня 2008 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – С. 230–242.

71. Капралов С. Ю. Результаты внедрения спецкурса «Физическая реабилитация спортсменов высокого класса» в программу вуза / С. Ю. Капралов, Ю. О. Лянной, А. С. Капралова // Материалы XII Международного научного конгресса «Современный олимпийский и паралимпийский спорт и спорт для всех». – М. : Физическая культура. – 2008. – Т. 3. – С. 252–253.

72. Лянной Ю. О. Підсумки науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедр Інституту фізичної культури СумДПУ ім. А. С. Макаренка за 2007 рік / Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : VIII Всеукр. наук. конф. (Суми, 24–25 квітня 2008 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – С. 3–12.

73. Лянной Ю. О. Програма фізичної реабілітації хворих на бронхіальну астму в санаторно-курортних умовах / Ю. О. Лянной, А. С. Кузнєцова // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : VIII Всеукр. наук. конф. (Суми, 24–25 квітня 2008 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – С. 236–244.

74. Калиниченко И. А. К проблеме актуализации здоровьесформирующего потенциала физического воспитания школьников / И. А. Калиниченко, Ю. О. Лянной // Проблемы физической культуры населения, проживающего в условиях неблагоприятных факторов окружающей среды : VIII Междунар. науч.-практ. конф. (Гомель, 8–9 октября 2009 г.) : материалы конф. – Гомель : УО «ГГУ им. Ф. Скорины», 2009. – Ч. 1. – С. 67–70.

75. Лянной Ю. О. Реабілітація жінок з ожирінням під час вагітності із застосуванням немедикаментозних засобів / Ю. Лянной, І. Жабенко, Т. Коваленко // Науково-практичний журнал Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, 2009. – № 2–3. – С. 205–209.

76. Лянной Ю. О. Вплив фізичної реабілітації на психоемоційний стан осіб із наслідками спинномозкової травми / Ю. О. Лянной, А. В. Воробйова // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : IX Всеукр. наук. конф. (Суми, 23–24 квітня 2009 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. – Т. 1. – С. 177–182.

77. Лянной Ю. О. Застосування засобів фізичної реабілітації при бронхіальній астмі / Ю. О. Лянной, С. В. Сауляк // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : IX Всеукр. наук. конф. (Суми, 23–24 квітня 2009 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. – Т. 1. – С. 332–336.

78. Лянной Ю. О. Фізична реабілітація при плоскостопості у дітей 4–6 років в умовах спеціального навчально-виховного закладу / Ю. О. Лянной, І. М. Капустян // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : X Всеукр. наук. конф. (Суми, 29–30 квітня 2010 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – Т. 1. – С. 117–120.

79. Лянной Ю. О. Фізична реабілітація жінок першого періоду зрілості зі змінами підшкірно-жирової клітковини / Ю. О. Лянной, Г. В. Панченко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : X Всеукр. наук. конф. (Суми, 29–30 квітня 2010 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – Т. 1. – С. 131–134.

80. Романенко Я. М. Біомеханічні особливості виникнення гриж попередньої черевної стінки та профілактично-реабілітаційні заходи / Я. М. Романенко, Ю. О. Лянной // Молода спортивна наука України. – 2011. – Т. 3 (15) – С. 246–252.

81. Лянной Ю. О. Підсумки науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедр Інституту фізичної культури СумДПУ ім. А. С. Макаренка за 2010 рік / Ю. О. Лянной, М. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : XI Всеукр. наук. конф. (Суми, 28–29 квітня 2011 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – Т. 2. – С. 8–18.

82. Лянной Ю. О. Фізична реабілітація в профілактиці акушерських ускладнень у жінок з аліментарно-конституційним ожирінням / Ю. О. Лянной, Т. М. Коваленко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : XI Всеукр. наук. конф. (Суми, 28–29 квітня 2011 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – Т. 1. – С. 255–259.

83. Палатай Ю. В. Вивчення потреб у фізичній реабілітації дітей 4–6 років з рецидивним бронхітом в умовах дошкільного навчального закладу / Ю. В. Палатай Я. М. Ганженко, Ю. Б. Арешина, Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України :

XI Всеукр. наук. конф. (Суми, 28–29 квітня 2011 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – Т. 1. – С. 331–334.

84. Лянной Ю. О. Становлення і розвиток реабілітації в Україні / Ю. О. Лянной, М. О. Лянной // Сучасні проблеми логопедії і реабілітації : I Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 7 лютого 2012 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – С. 153–158.

85. Лянной Ю. О. Підсумки науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедр Інституту фізичної культури СумДПУ ім. А. С. Макаренка за 2011 рік / Ю. О. Лянной, М. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених з міжнар. участю (Суми, 19–20 квітня 2012 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – Т. 1. – С. 8–17.

86. Лянной Ю. О. Організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації в Данії / Ю. О. Лянной, Т. В. Левитська // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених з міжнар. участю (Суми, 19–20 квітня 2012 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – Т. 2. – С. 204–210.

87. Лянной Ю. О. Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця (стабільна стенокардія) / Ю. О. Лянной, І. С. Михайлов // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених з міжнар. участю (Суми, 19–20 квітня 2012 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – Т. 1. – С. 357–360.

88. Лянной Ю. О. Лікувальна фізична культура в структурі засобів фізичної реабілітації при порушеннях постави у дітей молодшого шкільного віку / Ю. О. Лянной, С. О. Микитенко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів : XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 18–19 квітня 2013 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – Т. 1. – С. 383–386.

89. Лянной Ю. О. Основні визначення фізреабілітаційної освіти у системі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді : Всеукр. наук.-практ. конф. (Бердянськ, 26–28 вересня 2013 р.) матеріали конф. / гол. ред. С. Г. Кушнірюк. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2013. – С. 146–153.

90. Лянной Ю. О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації в університетах України та Канади / Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : III Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 4 квітня 2014 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 226–230.

91. Лянной Ю. О. Професійна підготовка бакалаврів та магістрів з фізичної реабілітації (фізичної терапії) у Польщі / Ю. О. Лянной, О. С. Степаненко // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення : XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 24–25 квітня

2014 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – Т. II. – С. 197–202.

92. Лянной Ю. О. П'ятнадцятирічні здобутки кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації в аспекті професійної підготовки фізичних реабілітологів / Ю. О. Лянной, М. Л. Осташевський, Ю. М. Карпенко // Проблеми здоров'я людини та фізичної реабілітації : Всеукр. наук.-практ. інтерн.-конф. (Суми, 04 листопада 2014 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 4–11.

93. Лянной Ю. О. Особливості впливу професійної самосвідомості в процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной, В. А. Литвиненко // Проблеми здоров'я людини та фізичної реабілітації : Всеукр. наук.-практ. інтерн.-конф. (Суми, 04 листопада 2014 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 52–57.

94. Дементьєва М. В. Проведення оздоровчої роботи серед дітей з ортопедичними дефектами нижніх кінцівок / М. В. Дементьєва, Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення : XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 23–24 квітня 2015 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Т. II. – С. 34–37.

95. Лянной Ю. О. Формування професійної мобільності як складова реформування вищої фізкультурної освіти майбутніх фахівців з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной, Л. П. Сущенко // Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи : Міжнар. наук.-практ. конф. (Маріуполь, 18 вересня 2015 р.) : матеріали конф. – Маріуполь : МДУ, 2015. – С. 294–296.

96. Ховзун Т. С. Застосування засобів фізичної реабілітації для лікування посттравматичного стресового розладу в учасників АТО / Т. С. Ховзун, Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : V Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 5 квітня 2016 р.) матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – С. 223–226.

97. Лянной Ю. О. Підсумки науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедр Навчально-наукового інституту фізичної культури СумДПУ імені А. С. Макаренка за 2015 рік / Лянной Ю. О., Лянной М. О., Копитіна Я. М. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення : XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 21–22 квітня 2016 р.) : матеріали конф. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – Т. II. – С. 7–19.

АНОТАЦІЇ

Лянной Ю. О. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2017.

Уперше розроблено, науково обґрунтовано, експериментально перевірено та впроваджено систему професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, яка базується на компетентнісному, аксіологічному, суб'єктно-діяльнісному, парадигмальному, акмеологічному, синергетичному, системному та культурологічному методологічних підходах і зарубіжному та вітчизняному досвіді професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти.

Розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах у логічній взаємообумовленості і взаємозалежності цільового, теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків.

Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах (трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів).

Удосконалено зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність до наукової і професійної діяльності, майбутні магістри з фізичної реабілітації, вищі навчальні заклади.

Лянной Ю. О. Теоретические и методические основы профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2017.

Впервые разработана, научно обоснована, экспериментально проверена и внедрена система профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях.

Разработана концепция профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях, которая базируется на компетентностном, аксиологическом, субъектно-деятельностном, парадигмальном, акмеологическом, синергетическом, системном и культурологическом методологических подходах, зарубежном и отечественном опыте профессиональной подготовки будущих магистров по

физической реабилитации в условиях современной парадигмы высшего физкультурного образования.

Разработана и теоретически обоснована модель профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях в логической взаимообусловленности и взаимозависимости целевого, теоретико-методологического, технологического и критериально-результативного блоков.

Выявлены и теоретически обоснованы педагогические условия профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях (трансформация содержания высшего образования будущих магистров по физической реабилитации с учетом особенностей научной и профессиональной деятельности на рынке реабилитационных услуг; формирование ценностного отношения магистрантов к научной и профессиональной деятельности в процессе внедрения инновационных образовательных технологий; применение современных информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе; развитие опыта работы в мультидисциплинарной команде в процессе проведения производственных практик и научно-исследовательской работы магистрантов).

Профессиональная подготовка будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях рассматривается как система психолого-педагогических, научно-практических и организационно-исследовательских взаимосвязанных мероприятий, отражающих специфику учебного процесса, направленного на получение квалификации, которая позволит эффективно выполнять профессиональные задачи инновационного характера по осуществлению научной и профессиональной деятельности на рынке реабилитационных услуг.

Теоретически обосновано сущность и структуру готовности будущих магистров по физической реабилитации к научной и профессиональной деятельности, которая включает взаимосвязанные, взаимозависимые и дополняющие друг друга мотивационно-ценностный, когнитивный, процессуальный, личностный и рефлексивный компоненты. Определены критерии (мотивационно-ценностный, когнитивный, процессуальный, личностный и рефлексивный), показатели и уровни (низкий, средний, высокий) сформированности готовности будущих магистров по физической реабилитации к научной и профессиональной деятельности.

На основе анализа зарубежного опыта уточнено содержание и определены тенденции профессиональной подготовки будущих магистров по физической терапии в высших учебных заведениях США, Канады, Австрии, Нидерландов, Австралии, Латвии, Литвы, Эстонии.

Усовершенствованы содержание, формы и методы профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях.

Дальнейшее развитие приобрели научные положения относительно применения современных информационно-коммуникационных технологий в

процессе мониторинга качества профессиональной подготовки будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность к научной и профессиональной деятельности, будущие магистры по физической реабилитации, высшие учебные заведения.

Liannoi Yu. O. Theoretical and Methodological Foundations of Professional Training of Future Masters in Physical Rehabilitation at Higher Educational Establishments. – Manuscript.

Thesis for the degree of Doctor in Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2017.

The system of professional training of future masters in physical rehabilitation at higher educational establishments has been elaborated, scientifically grounded and experimentally tested for the first time.

The concept of professional training of future masters in physical rehabilitation at higher educational establishments has been developed. It is based on competence, axiological, subjective-activity, paradigmatic, acmeological, synergetic, systemic and cultural methodological approaches as well as on foreign and Ukrainian experience of professional training of future masters in physical rehabilitation in modern paradigm of higher physical culture education.

The model of professional training of future masters in physical rehabilitation at higher educational establishments has been developed and theoretically determined in logical interdependence and interrelatedness of destination, theoretical-methodological, technological and criterion-resultative blocks.

The pedagogical conditions of professional training of future masters in physical rehabilitation at higher educational establishments have been identified and theoretically grounded. Here we refer the transformation of the content of higher education of future masters in physical rehabilitation considering the peculiarities of scientific and professional activity at the market of rehabilitation services; the formation of axiological attitude of masters to scientific and professional activity in the process of implementation of innovative educational technologies; the application of modern information-communicative technologies in teaching and educational process; the development of the experience of working in multidisciplinary team in the process of conducting practice trainings and scientific work of the masters.

The content, forms and methods of professional training of future masters in physical rehabilitation at higher educational establishments have been improved.

Keywords: professional training, preparedness to scientific and professional activity, future masters in physical rehabilitation, higher educational establishments.

Підписано до друку 17.05.2017. Формат 60x90/16. Гарн. New Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 2,5.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка з оригіналів автора

Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
e-mail: rector@sspu.sumy.ua
тел.: (0542) 22-14-95